

08.06.2015 kontrollakt nr 12.2-4/4 riigihangete korraldamise kontrollimise kohta Narva Linnavalitsuse Arhitektuuri- ja Linnaplaneerimise Ametis

Kontrollimise alus: Rahandusministeeriumi 20.03.2015 kiri nr 12.2-4/03987

Kontrolliobjekti nimetus: Narva Linnavalitsuse Arhitektuuri- ja Linnaplaneerimise Amet

Kontrolliobjekti registrikood: 75029820

Kontrolliobjekti juhi nimi ja ametinimetus: Natalja Šibalova, direktori kohusetäitja

Kontrollitav ajavahemik: 01.01.2014 – 31.12.2014

Kontrolli käigus andis selgitusi: Natalja Šibalova, direktori kohusetäitja

1. Kontrollimise eesmärk ja ulatus

- 1.1. Kontrollimisele kuulus Narva Linnavalitsuse Arhitektuuri- ja Linnaplaneerimise Ameti (edaspidi ka Hankija) riigihangete korraldamisel riigihangete seaduses (edaspidi RHS) sätestatud nõuetest kinnipidamine ajavahemikul 01.01.2014 – 31.12.2014.
- 1.2. Kontrollimise eesmärgiks oli muu hulgas tuvastada, kas riigihanke piirmäära ületavate tehingute korral on korraldatud hankemenetlus; lihthanke piirmäära ületavate tehingute puhul on korraldatud lihthange; Hankija on järginud riigihanke osadeks jaotamise keeldu; erandlike hankemenetluste liigi (väljakuulutamiseteta ja väljakuulutamisega läbirääkimistega hankemenetlused) valik on olnud õiguspärane; hankelepingute sõlmimine ja muutmine on toimunud nõuetekohaselt; Hankija on järginud RHS § 3 sätestatud riigihanke korraldamise üldpõhimõtteid.
- 1.3. Kontrollitaval ajavahemikul on Hankija riikliku riigihangete registri (edaspidi ka eRHR) kaudu alustanud 26 riigihanget:
 - 1) 11 avatud hankemenetlusega riigihanget;
 - 2) 15 lihthanget.
- 1.4. Riigihangete korraldamist Narva Linnavalitsuse Arhitektuuri- ja Linnaplaneerimise Ametis reguleerib RHS § 13¹ alusel Narva Linnavalitsuse Arhitektuuri- ja Linnaplaneerimise Ameti direktori 05.07.2012 käskkirjaga nr 1-5/6171 kinnitatud hankekord.
- 1.5. Majandustehingute tegemisel, sh maksumuselt riigihanke ja lihthanke piirmäära ületavate hangete korraldamisel on kontrollitud RHSis sätestatud korrast kinnipidamist Hankija 2014. a raamatupidamise väljavõtte, eRHRis avaldatud dokumentide, kontrollijale esitatud dokumentide ja Hankija selgituste alusel.

1.6. Kontrollakti projekt edastati hankijale tutvumiseks ja vastuväidete esitamiseks 18.05.2015. Hankija esitas omapoolse seisukoha kontrollakti projektile 28.05.2015.

2. Riigihangete seaduses sätestatud korrast kinnipidamise kontrollimine

2.1. Hankelepingu muutmine

Hankija poolt esitatud dokumentidest ja eRHRi andmetest nähtub, et Hankija ja OÜ Reljans sõlmisid 15.01.2015 kokkuleppe, millega muutsid riigihanke nr 155250 tulemusel 28.10.2014 sõlmitud hankelepingut. Kokkuleppega muudeti viidatud hankelepingu täitmise tähtaega algselt 90 päevalt 137 päevani. Lepingu muutmise aluseks on OÜ Reljans 09.01.2015 kiri, milles tehti ettepanek lepingu muutmiseks. Kirjas põhjendati lepingu muutmise vajadust alljärgnevalt:

„Ehitustööde töövõtulepinguga nr. 100 Narva Muusikakooli evakuatsiooni- ja avarii valgustuse paigaldamiseks on ettenähtud tööde teostamise tähtaeg 28.01.2015a. OÜ Reljans palub Teil muuta, st pikendada, eelnimetatud tähtaega kuni 16.03.2015.

Eelnimetatud tööde teostamise tähtaja pikendamine on põhjendatud sellega, et Narva Muusikakooli evakuatsiooni- ja avarii valgustuse teostamiseks UÜ Hoffnung projektidega nr EL-04/05.2014, EL-03/05 ettenähtud süsteem SBS Smart Exit, on iseenesest unikaalne. Seda süsteemi on monteeritud Eestis vaid kahel objektil ja süsteemi tööga tutvumine kohapeal ei ole võimalik. Samuti on süsteemil palju omapärasusi ning süsteemi monteerimiseks ja selle töö tagamiseks OÜ-l Reljans kulus palju aega süsteemi omapärasustega tutvumiseks ja süsteemi kohaldamiseks tööks teiste seadmetega. Sel põhjusel ka oli kulunud oodatust rohkem aega üskinda süsteemi tarnija süsteemi tarnimise- ja garantiitingimuste kooskõlastamisele. Peale selle, seoses 2014/2015 aastavahetuse ja pühaga, tekkis viivitus valgustuse tarnimisega.

Leiame, et Narva linna huvides on eelnimetatud OÜ Reljans tehtud toimingud süsteemi SBS Smart Exit omapärasuste väljaselgitamiseks selle kasutamisega seoses probleemide välistamiseks, mistõttu palume eelnimetatud asjaolud lugeda mõjuvaks põhjuseks tööde teostamise tähtaja pikendamiseks ja pikendada IV etapi teostamise tähtaega 4-5 nädalast 2015a. kuni 11-12 nädalani 2015a.“

RHS § 69 lg 3 kohaselt võib hankija sõlmitud hankelepingu muutmises kokku leppida üksnes juhul, kui muutmise tingivad objektiivsed asjaolud, mida ei olnud hankijal võimalik hankelepingu sõlmimise ajal ette näha ja hankelepingu muutmata jätmise korral satuks täielikult või olulises osas ohtu hankelepinguga taotletud eesmärgi saavutamine. Sama paragrahvi lõike 4 kohaselt ei või hankija hankelepingu muutmises kokku leppida, kui muutmise taotletav eesmärki on võimalik saavutada uue hankelepingu sõlmimisega. Osundatud regulatsioonist nähtub üheselt, et sõlmitud hankelepingu muutmine pole reeglina lubatud ning muutmine saab kõne alla tulla vaid teatud erandjuhtudel.

Euroopa Kohus asus kohtuasjas nr C-454/06 (Pressetext) seisukohale, et menetluse läbipaistvuse ja pakkujate võrdse kohtlemise tagamiseks tuleb kehtiva riigihankelepingu klauslite muutmist pidada uue riigihankelepingu sõlmiseks juhul, kui need muudatused on algse riigihankelepingu tingimustest oluliselt erinevad ja kui neist ilmneb järelkult poolte soov pidada uusi läbirääkimisi lepingu oluliste tingimuste osas. Riigihankelepingu kehtivuse ajal tehtud muudatus võib pidada oluliseks juhul, kui muudatusega tuuakse lepingusse sisse tingimusi, mida ei olnud seatud algse hankemenetluse ajal ja mis oleks juhul, kui nad oleksid olnud seatud esialgses hankemenetluses, võimaldanud osaleda hankemenetluses ka teistel kui esialgu vastuvõetavaks tunnistatud pakkujatel või oleksid võimaldanud tunnistada edukaks mõne muu pakkumuse kui see, mis esialgu välja valiti.

Tuginedes eelpool viidatud sätetele ja kohtupraktikale, on Rahandusministeerium seisukohal, et OÜ Reljans kirjas toodud põhjendust, mille kohaselt tingib lepingu

muutmise vajaduse töövõtja kogenumatus ja suutmatuse töö tähtaegseks teostamiseks, ei saa pidada objektiivseks ja ettenägematuks asjaoluks, mis võiks kaasa tuua hankelepingu muutmise lubatavuse RHS § 69 lg 3 mõistes.

RHS § 104 lg 1 p 1 kohaselt teostab Rahandusministeerium riiklikku ja haldusjärelevalvet riigihangete korraldamise üle ning väärtegade kohtuvälist menetlust seaduses sätestatud korras ja ulatuses. RHS § 111¹ kohaselt karistatakse RHSis sätestatud nõudeid rikkudes hankelepingu muutmise eest rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.

Väärteomenetluse seadustiku (edaspidi VTMS) § 3¹ lg 2 kohaselt ei pea vähetähtsa väärteo korral väärteomenetlust alustama ja võib piirduda väärteotunnustega teo toimepannud isiku suulise hoiatamisega. VTMS § 3¹ lg 4 kohaselt ei ole väärtegu vähetähtis, kui väärteo toimepanemisega on tekitatud kahju või kui väärteoteates on osutatud tekitatud kahjule.

Kuivõrd tuvastatud asjaoludest ei nähtu, et riigihanke nr 155250 tulemusel 28.10.2014 sõlmitud hankelepingu muutmisele oleks tekitatud kahju, ei alusta Rahandusministeerium võimaliku väärteo tunnuste olemasolu tõendamiseks väärteomenetlust ning piirdub üksnes Hankija hoiatamisega. Soovitame edaspidi hoolega järgida RHS § 69 lg 3 ja 4 tulenevaid hankelepingu muutmise piiranguid ning juhul, kui töövõtja ei täida lepingut nõuetekohaselt, soovime kohaldada võlaõigusseadusest tulenevaid õiguskaitsevahendeid.

Juhul, kui töövõtja ei täida lepingut nõuetekohaselt (nt tähtaegselt), siis soovime kaaluda ka seda, kas tegemist võib olla töövõtjapoolse lepingu rikkumisega. Lepingu rikkumise järgselt tuleb langetada otsus võlasuhte jätkamise küsimuses ning reeglina on esmaseks õiguskaitsevahendiks täitmise nõue, millega antakse lepingut rikkunud poolele võimalus oma rikkumine heastada. Selleks määratakse võlausaldaja poolt täiendav tähtaeg lepingu täitmiseks.

Juhul, kui lepingupartner teatab, et ta ei ole suuteline lepingut tähtaegselt (st nõuetekohaselt) täitma, soovime mitte sõlmida kokkuleppel teise poolega tähtaja pikendamise osas lepingu muudatust, vaid kaaluda teisele lepingupoolele kohustuste täitmiseks täiendava tähtaja andmist, et välistada seeläbi võimaliku lepingumuudatuse sõlmimist.

Hankija selgitas 28.05.2015 vastuväidetes kontrollakti projektile järgmist:

„UÜ Hoffnung koostatud evakuatsiooni- ja avariivalgustuse ehitusprojekti (heaks kiidetud Päästeameti Ida-Eesti Päästeinseneritehniline büroo poolt 7.08.2014) aluseks oli võetud täiesti uus hädavalgustuse automaatne kontrollsüsteem, mis koosneb controlleritest, keskseadmest ja tarkvarast ning võimaldab hädavalgustite talitluse jälgimist reaalajas, aku mahtuvuse, lambi töökorrasoleku ja avariirežiimile ümber lülituse seadme kontrolli, perioodiliste kontrollide korraldamist, käsitsi katsetuste käivitamist, riketest teavitamist e-posti ja/või SMSi teel ning kontrollprotokollide koostamist ja andmete salvestamist. Projekti spetsifikatsioonis toodud süsteemi ja selle komponente võis asendada tehniliselt samaväärsete või paremate vastu.

Hankes osalenud 9-st pakkujast esitas ainult üks oma pakkumuse muule kontroll- ja valgustussüsteemile, kuid projekti autor ei kvalifitseerinud seda kui samaväärset. Seadmete ja valgustite tarnetähtaegu, nagu ka muude materjalide tarnetähtaegu, ei saa ette näha ei projekti autor ega tellija. Antud juhul komplekteeris tarnija valgustid komponentidest, mis saabuvad Iisraelist, Inglismaalt ja Iirimaalt. Viimased kaks riiki ei võtnud tellimusi seoses eelseisvate jõulupühadega vastu. Vaadeldaval juhul juhendus tellija ehitustähtaegade määramisel eelkõige elektritehniliste tööde läbiviimise mõistlikust tähtajast, soovist tagada laste ohutuse paremal viisil ja Päästeameti Ida-Eesti Päästeinseneritehniline büroo ettekirjutuse tähtaegse täitmise vajadusest. Seepärast leiame, et antud juhul esines ehitustööde tähtaja pikendamiseks objektiivne põhjus. Uue

hanke läbiviimine poleks midagi muutnud, kuna uus töövõtja oleks seadmete ja valgustite komplekteerimisel kokku puutunud sama probleemiga.“

Hankija peab riigihanget läbi viies arvestama hankelepingu esemeks olevate asjade/teenuste/ehitustööde eripära ja spetsiifikat ning määrama hankelepingu tähtaja arvestusega, et lepingut on seatud tähtaja jooksul reaalselt võimalik täita. Pakkuja kinnitab pakkumuse esitamisel, et nõustub kõikide riigihanke tingimustega, sh hankelepingu täitmise tähtaeg. Enne pakkumuse esitamist peab hoolas pakkuja veenduma, et ta on suuteline seatud tingimustel hankelepingut täitma. Hankelepingu täitmise tähtaeg on üks peamisi hankelepingu tingimusi ning selle muutmine peale lepingu sõlmimist rikub oluliselt riigihanke korraldamise üldpõhimõtteid, eelkõige pakkujate võrdse kohtlemise põhimõtet. Eeltoodust tulenevalt on Rahandusministeerium seisukohal, et OÜ Reljans kirjutas toodud põhjendust, mille kohaselt tingib lepingu muutmise vajaduse töövõtja kogenematus ja suutmatuse töö tähtaegseks teostamiseks, ei saa pidada objektiivseks ja ettenägematuks asjaoluks, mis võiks kaasa tuua hankelepingu muutmise lubatavuse RHS § 69 lg 3 mõistes ning poolte kokkuleppe hankelepingu muutmiseks ei ole kooskõlas RHS § 3 ja § 69 lg 3.

2.2. Pakkumuste elektrooniline menetlemine

RHS § 55 lg 7 kohaselt peavad hankijad alates 01.01.2013 võimaldama pakkumuste ja taotluste elektroonilist esitamist vähemalt 50 protsendi ulatuses hankija eelarveaastal planeeritavate riigihangete rahalisest mahust.

Hankija viis 2014. aastal eRHRis läbi kolm pakkumuste ja taotluste elektroonilist esitamist võimaldavat riigihanget, mille tulemusel sõlmitud lepingute maksumus moodustas 8,6 % kõikide 2014.a läbiviidud riigihangete tulemusel sõlmitud lepingute kogumaksumusest.

Eeltoodust tulenevalt ei ole Hankija 2014. aastal täitnud RHS § 55 lg 7 tulenevat kohustust.

2.3. Maksuvõlgade puudumise kontroll

RHS § 38 lg 1 p 4 kohaselt kõrvaldab hankija hankemenetlusest pakkuja, kellel on õigusaktidest tulenevate riiklike või tema elu- või asukoha kohalike maksude või sotsiaalkindlustuse maksete võlg või tähtpäevaks tasumata jäetud maksusummalt arvestatud intress (edaspidi *maksuvõlg*) hankemenetluse algamise päeva seisuga või maksuvõla tasumine on ajatatud pikemaks perioodiks kui kuus kuud arvates hankemenetluse algamise päevast, välja arvatud juhul, kui maksuvõla tasumise ajatamine on täies ulatuses tagatud.

Lisaks hankemenetluse algamise päeva seisule kontrollib hankija RHS § 38 lg 1¹ alusel enne hankelepingu sõlmimist maksuvõla puudumist ja andmeid maksuvõla tasumise ajatamise kohta RHS § 38 lg 1 p 4 osas andmekogus olevate avalike andmete põhjal või nõuab Maksu- ja Tolliameti ning pakkuja või taotleja elu- või asukohajärgse kohalike maksude maksuhalduri või pakkuja asukohariigi vastava pädevusega ametiasutuse tõendi esitamist maksuvõla puudumise kohta hankija poolt määratud päeva seisuga, pärast pakkumuse edukaks tunnistamise otsuse tegemist. Kui ilmneb, et pakkujal on nimetatud päeval maksuvõlg, ei sõlmi hankija selle isikuga hankelepingut ja kõrvaldab ta hankemenetlusest.

Alates 15.03.2011 on võimalik riiklike maksude ja sotsiaalkindlustuse maksete nõuetekohast täitmist kontrollida eRHRi vahendusel. eRHRist ei nähtu, et Hankija oleks teinud eRHRis riigihangete nr 151892 ja 152112 osas riiklike maksude ja sotsiaalkindlustuse maksete nõuetekohase täitmise kontrollimiseks päringuid.

Hankija on selgitanud, et viidatud riigihangete puhul kontrolliti maksuvõlgade puudumist Maksu- ja Tolliameti avaliku e-päringu kaudu.

Rahandusministeerium on seisukohal, et Maksu- ja Tolliameti avaliku e-päringu alusel saadav info ei tõenda isiku vastavust RHS § 38 lg 1 p 4, kuna päringust saadav info kajastab võlgnevusi Maksu- ja Tolliametile maksukorralduse seaduse § 32 mõistes. Samuti märgime, et Maksu- ja Tolliameti avaliku e-päringu alusel ei ole võimalik

kontrollida elu- või asukoha kohalike maksude tasumise nõuetekohast täitmist. Seega on Hankija rikkunud RHS § 38 lg 1 p 4 ja § 38 lg 1¹ tulenevat kohustust kontrollida pakkujatel maksuvõlgade puudumist.

2.4. Kvalifitseerimistingimuste sätestamine

RHS § 39 lg 1 sätestab, et hankija peab kontrollima, kas pakkuja või taotleja majanduslik ja finantsseisund ning tehniline ja kutsealane pädevus vastavad hanketeates esitatud kvalifitseerimise tingimustele. Kvalifitseerimise tingimused peavad olema piisavad pakkuja või taotleja hankelepingu nõuetekohase täitmise võime tõendamiseks ning vastavad ja proportsionaalsed hankelepingu esemeks olevate asjade, teenuste või ehitustööde olemuse, koguse ja otstarbega.

- 1) Riigihangete nr 156377, 150499, 152024, 154087, 154179 ja 155519 puhul oli Hankija HTs sätestanud pakkuja tehnilise- ja kutsealase pädevuse nõuetele vastavuse kontrollimiseks tingimused, mille kohaselt peab pakkuja olema nõuetekohaselt täitnud kõik sõlmitud lepingud. Samas ei ole viidatud riigihangete puhul HTs täpsustatud, mitu lepingut peab pakkuja olema kvalifitseerimistingimusele vastamiseks täitnud.

Järelevalvemenetluses selgitas Hankija järgmist:

„Hankija ei pea täidetud lepingute arvu ja hinda eriti määravaks ning see punkt on tema jaoks rohkem informatiivne. Pakkuja võib jätta selle punkti alusel kvalifitseerimata vaid juhul, kui tema poolt näidatud leping(ud) oli(d) tellija poolt lõpetatud kohustuste mittenõuetekohase täitmise tõttu, nende lepingu(te) järgi oli kohaldatud trahvisanktsioon vms põhjus. Kui tegemist on riigihangetega, võib eelnevate lepingute täitmist kontrollida riigihangete registri kaudu. Muudel juhtudel on hankijal õigus teha eelmistele tellijatele järelepärimisi. Seega võib lepingute arv olla erinev, kuid pakkuja kvalifitseerimisel on oluline, et vastavas valdkonnas esitatud lepingud oleksid nõuetekohaselt täidetud.“

Tegemist on sisutu ja kontrollimatu kvalifitseerimistingimusega, kuna pakkuja saab ise otsustada, mitu ja millistele tingimustele vastavat lepingut ta esitab. Seda, kas pakkuja on täitnud kõik sõlmitud lepingud, ei ole Hankijal võimalik kontrollida, kui pakkuja loetelusse mõne lepingu lisamata jätab.

Kuna pakkuja kvalifikatsiooni kontroll ei saa olla mitte ainult formaalne, vaid peab olema ka sisuline, peab hankija RHSi § 40 ja 41 alusel hanketeates nõudma selliste andmete/dokumentide esitamist ja seadma selliseid tingimusi, mis võimaldavad pakkuja kvalifikatsiooni ka sisuliselt kontrollida.

Ka Riigikohus on haldusasjas nr 3-3-1-24-13 asunud seisukohale, et riigihanke läbipaistvuse (RHS § 3 p 2) põhimõttega oleks vastuolus see, kui pakkujad peavad sisulistest kvalifitseerimistingimustest asuma tuletama nõutavaid dokumente ja andmeid. Puudulikult koostatud riigihanke alusdokumendi eest vastutab eranditult alati ning üksnes hankija.

Hankija selgitas 28.05.2015 vastuväidetes kontrollakti projektile järgmist:

„Seoses sellega, et hankedokumentide koostamise aluseks võetakse RHS § 40 ja § 41, ei saa hankija ise otsustada, mitu ja millistele tingimustele vastavat lepingut pakkujalt küsida. RHS § 41 lg 1(2) sätestab, et hankija nõuab "olulisemate, kuni viimase kolme aasta jooksul täidetud hankija poolt määratletud tunnustele vastavate asjade müügi või teenuste osutamise lepingute, sealhulgas otstarbekuse ja olemasolu korral asjade või teenuste hankelepingu nimekirja koos nende maksumuse, sõlmimise kuupäevade ja infoga teiste lepingupoolte kohta".

See tähendab, et kui palume pakkujal esitada konkreetse arvu tingimustele vastavaid lepinguid, siis rikume sellega RHS § 41 ja see on faktiliseks argumendiks

vaidlustusmenetluse algatamisele. Teie väide HD tingimuste muutmise vajaduse kohta on vastuolus seadusega.

Punktis 2.6. nimetatud hangete hulgas on ka riigihange nr 155519, mis oli vaidlustatud ja millest me juba kirjutasime oma selgitustes.

Alapunktid 1 ja 2 on oma mõtte poolest sarnased - nii töötajate kui ka lepingute arv, samuti lepingute summad on vaidlustatavad.

Lisas on esitatud valik dokumente meie hanke vaidlustusmenetlusest, mis oli seotud just töötajate arvu määramisega. Vaidlustuskomisjoni selgitused on lisatud täies mahus, kuna seda teemat on puudutatud kontrollakti mitmes punktis.“

Rahandusministeerium on seisukohal, et RHS § 40 ja 41 sätestavad dokumendid, mida hankijal on õigus pakkujalt kvalifikatsiooni tõendamiseks küsida. Hankijal tuleb igakordselt seada konkreetne kvalifitseerimistingimus, millele vastavust on võimalik viidatud dokumentide abil kontrollida. Konkreetsete kvalifitseerimistingimuste seadmine ei ole vastuolus RHS §-ga 40 ja 41, vastupidi konkreetsete kvalifitseerimistingimuste seadmine alus on riigihanke korraldamise üldpõhimõtete järgimiseks.

- 2) Riigihanke nr 156377 puhul on Hankija sätestanud muuhulgas järgmise kvalifitseerimistingimuse:

HT osa III punkt 2.3 alapunkt 1:

Pakkuja töötajate, juhatuse liikmete ja teiste ettevõttes lepingu alusel töötavate isikute keskmine arv viimasel kolmel majandusaastal (2011, 2012, 2013) peab olema piisav Riigihanke objektiks olevate tööde õigusaktide ja Hankedokumentide järgsete nõuetekohaseks ning õigeaegseks teostamiseks. Pakkuja esitab HD Lisa I vormi 8 kohase õiendi Pakkuja viimase kolme majandusaasta (2011, 2012, 2013) töötajate arvu kohta.

Täpsustust selle kohta, milline töötajate arv on piisav, HTst ei tulene. Järelevalvemenetluses selgitas Hankija järgmist:

„Selle hanke puhul ei pidanud hankija mõistlikuks töötajate arvu näidata, kuna meie teine hange, kus hanke tingimustes oli määratud piisavaks töötajate arvuks 30 inimest, vaidlustati ning vaidlustuskomisjon tunnistas selle nõude põhjendamatuks.“

Tegemist on sisutu kvalifitseerimistingimusega, kuna igal pakkujal on võimalik ise otsustada, milline on lepingu täitmiseks piisav töötajate arv ning seetõttu ei ole hankijal realselt võimalik veenduda pakkuja eelduslikuks võimekuses lepingut täita. Lisaks on viidatud tingimus vastuolus sätestatud riigihanke korraldamise üldpõhimõtetega, eelkõige RHS § 3 p 2, 3 ja 4 kohaste läbipaistvuse ja kontrollitavuse, pakkujate võrdse kohtlemise ning konkurentsi efektiivse ärakasutamise põhimõtetega, kuna pakkujatele ei ole teada, mis on hankija jaoks piisav töötajate arv ning see võib kaasa tuua pakkujate ebavõrdse kohtlemise ja konkurentsi kahjustamise, mis omakorda võib viia riigihanke läbipaistvuse ja kontrollitavuse põhimõtte riiveni.

2.5. Riigihanke aruande tähtaegne esitamine

RHS § 37 lg 1 kohaselt esitab hankija registrile 20 päeva jooksul pärast hankemenetluse lõppemist registri veebilehe kaudu riigihanke aruande.

- Riigihanke viitenumbriga 152112 aruande osa V punkti 1.1) kohaselt sõlmiti hankeleping 09.06.2014. eHRist nähtub, et riigihanke aruanne on esitatud 22.07.2014, so 43 päeva peale hankelepingu sõlmimist.
- Riigihanke viitenumbriga 155098 aruande osa V punkti 1.1) kohaselt sõlmiti hankeleping 17.09.2014. eHRist nähtub, et riigihanke aruanne on esitatud 17.10.2014, so 30 päeva peale hankelepingu sõlmimist.

- c) Riigihanke viitenumbri 150599 aruande osa V punkti 1.1) kohaselt sõlmiti hankeleping 22.04.2014. eRHRist nähtub, et riigihanke aruanne on esitatud 10.07.2014, so 79 päeva peale hankelepingu sõlmimist.

Seega on Hankija riigihangete nr 152112, 155098 ja 150599 puhul rikkunud RHS § 37 lg 1 kohast riigihanke aruande esitamise korda.

2.6. Selgituste andmine

Kitman Thulema AS esitas avatud hankemenetlusega riigihankes nr 152583 riigihangete registri vahendusel hankedokumentides sätestatud tingimuste täpsustamiseks 05.06.2014, so enne pakkumuste esitamise tähtaeg (06.06.2014) küsimuse. Hankija ei ole sellele küsimusele tänaseni vastanud.

Järelevalve käigus selgitas Hankija järgmist:

„Kitman Thulema AS-i küsimus esitati 05.06.2014 ehk 1 päev enne pakkumuste esitamist ja avamist (06.06.2014). Küsimusele ei vastatud, sest pakkumuste avamise hetkeks ei olnud riigihanke läbiviimise eest vastutav isik ning komisjon vastavat küsimust näinud.

Samas juhime tähelepanu asjaolule, et küsimuse sisuks oli Kitman Thulema AS-i poolne ettepanek toote asenduseks, mitte viga HD-s või projektdokumentatsioonis. Vastavalt HDle pidi pakkuja esitama pakkumuse vastavalt HD-s viidatud projektdokumentatsioonile.”

RHS § 56 lg 1 kohaselt on igal hankemenetluses osaleval isikul ja huvitatud isikul, kellel on vastaval hetkel võimalus selles hankemenetluses osaleda, õigus saada selgitusi või täiendavat teavet hanketeate ja hankedokumentide kohta ning pakkumuse esitamise ettepaneku kohta.

RHS § 56 lg 2 sätestab, et hankija esitab selgitused hanketeate või hankedokumentide kohta, pakkumuse esitamise ettepaneku kohta või muu täiendava teabe, mille avaldamist hankija peab võimalikuks, üheaegselt selgitusi või täiendavat teavet küsinud isikule, kõigile pakkujatele ja hankedokumentid või pakkumuse esitamise ettepaneku saanud taotlejatele või hankedokumentid saanud huvitatud isikutele, kellel on vastaval hetkel võimalus selles hankemenetluses osaleda, ning avalikustab need koos hankedokumentidega. Hankija esitab nimetatud teabe kolme tööpäeva jooksul vastava taotluse saamisest arvates.

Juhime tähelepanu, et RHS § 56 lg 2 ei piiritle selgituste andmise kohustuse täitmist pakkumuste esitamise tähtpäevaga. Seega tuleb RHS § 56 lg 2 sätestatud kohustust täita ka juhul, kui kohustusliku kolmepäevase vastamistähtaaja jooksul saabub pakkumuste esitamise tähtpäev.

Eeltoodust tulenevalt on Hankija riigihankes nr 152583 rikkunud RHS § 56 lg 2 kohast selgituste andmise korda.

2.7. Hankekord

RHS § 13¹ sätestab hankija kohustuse kehtestada asutusesisene hankekord, kui tema poolt ühes eelarveaastas planeeritavate asjade ja teenuste riigihangete eeldatav kogumaksumus ületab 80 000 eurot või ehitustööde riigihangete eeldatav kogumaksumus ületab 500 000 eurot.

Hankijal on Narva Linnavalitsuse Arhitektuuri- ja Linnaplaneerimise Ameti direktori 05.07.2012 käskkirjaga nr 1-5/6171 kinnitatud hankekord, mis vastab üldjoontes RHS § 13¹ sätestatule.

RHS § 13¹ p 4 kohaselt peab hankekord muuhulgas reguleerima lihtsustatud korras tellitavate teenuste tellimise korra. Hankija hankeplaanis reguleerib lihtsustatud korras tellitavate teenuste tellimist § 12 lg 1, mille kohaselt lähtutakse lihtsustatud korras tellitavate teenuste tellimisel hankekorrast hangete kohta sätestatust, RHSist tulenevate

erisustega. Termin „hange“ tähendab hankekorra § 2 p 2 kohaselt asjade ostmist, teenuste või ehitustööde tellimise menetlust sõltumata selle maksumusest. Eeltoodust tulenevalt ei ole üheselt mõistetav, millist korda peab lihtsustatud korras tellitavate teenuste tellimisel järgima.

Kohustame Hankijat viima hankekord kooskõlla RHS § 13¹. Lisaks juhime tähelepanu sellele, et Rahandusministeeriumi riigihangete ja riigiabi osakond viis 2014. aasta I kvartalis läbi hankekordade analüüsi, mis on elektrooniliselt kättesaadav aadressil: <https://riigihanked.riik.ee/lr1/web/guest/riigihangete-korraldamine>.

Soovitame Hankijal viidatud analüüsiga tutvuda ning kaaluda enda asutusesisese hankekorra täiustamise vajadust ka muus osas peale lihtsustatud korras tellitavate teenuste korra täpsustamist.

3. Järeldused

3.1. Hankija on kontrollitaval ajavahemikul korraldanud riigihankeid valdavas osas kooskõlas RHSis sätestatuga. Kontrollimise käigus tuvastati kõrvalekaldumisi RHSis sätestatud korras, mis on seotud riigihanke lihthanke korraldamata jätmisega, riigihangete osadeks jaotamisega, lepingu muutmisega, e-menetluste läbiviimisega, kvalifitseerimistingimuste seadmisega, selgituste andmisega, aruandluse esitamisega eRHRI ning maksuvõlgade kontrollimisega. Tuvastatud kõrvalekalded on käsitletavad enamasti pigem üksikjuhtude kui süstemaatiliste rikkumistena.

4. Tähelepanekud ja soovitused

- 4.1. Nii hankekord kui ka hankeplaan on riigihangete üldpõhimõtetest kantuna avalikud dokumendid, mille vaba ja piiranguteta elektrooniline kättesaadavus tagab hankekorralduse kontrollitavuse ja läbipaistvuse ning olemasoleva konkurentsi efektiivse ärakasutamise riigihankel. Eeltoodust tulenevalt soovitame Hankijal avaldada hankekord ja iga-aastane hankeplaan avalikult kättesaadavalt Hankija veebilehel.
- 4.2. Tunnustame Hankijat veebilehel süsteemse info avaldamise eest kõikide käimasolevate ja lõppenud riigihangete (sh alla lihthanke piirmäära jäävate hangete) kohta alates 2009. aastast.

(allkirjastatud digitaalselt)

Kristel Mesilane
osakonnajuhataja asetäitja
riigihangete ja riigiabi osakond

Järelevalvetoiminguid teostanud ametnik:

Kati Orgmets
jurist riigihangete järelevalve alal
riigihangete ja riigiabi osakond
611 3269; kati.orgmets@fin.ee